

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Бойка Донева

за дисертационен труд за присъждане образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства“, Професионално направление 8.1. Теория на изкуствата

Автор: Наташа Миткова Ноева

Тема: **Галерия „Раковски“ 125 – институционален център на художествения живот. История, организация, изложбена дейност, критика (1940 – 1972)**

Научен ръководител: проф.д-р Милена Георгиева

Институт за изследване на изкуствата - БАН

Наташа Ноева е посветила своето изследване на един конкретен и в същото време значим за типологията на съвременното българско изкуство проблем – историята на емблематичната за столичния художествен живот, галерия на ул. „Раковски“ 125. Считаю, че превръщането на подобна теза в обект на самостоятелно изследване съдържа в себе си значителен потенциал, а в известен смисъл – и значително научно предизвикателство. Актуалността на темата се състои в опита да се проследят и съпоставят фактори от различен социологически, културен и организационен порядък и то в координатната система на един сравнително фрагментарно изследван културен период. При това, докторантката фокусира индивидуалната си „камера за наблюдение“ върху прагматиката на изложбената дейност и критическата ѝ рефлексия – специфична област, която все още не е получила цялостна и обективна интерпретация в българската историография.

Дисертационният труд, с общ обем от 222 страници, е структуриран в Увод, три глави, Заключение, Библиография (28 страници), 14 приложения и Албум (202 илюстрации).

В *Увода* по класическа схема са поставени аргументацията, целта, обекта и задачите на труда, постулиран е неговият изследователски потенциал, статистическа база

и граници, както и разностранната му методология „в“ и „извън“ полето на изкуствоведския дискурс, логично обоснована от разнородния характер на проследяваните явления. В основна работна теза на изследването се извежда ролята на галерията на „Раковски“ 125 в художествения живот, както и форматиращото влияние на идеологическия наратив по времето на социалистическият режим върху нейната организационна и художествена политика.

Наташа Ноева предлага един модифициран, интердисциплинарен методологически прочит на материала, който съчетава възможностите на историческия релативизъм с формалния, иконографския и сравнителния анализ, допълнени с инструментариум с културологичен и социологически характер. В обръщение е включен огромен изворов масив от архивни източници, публикации в периодичния печат, специализираните издания, каталози, интервюта и др., подложени на критически прочит.

Поставените пред дисертацията цели определят съдържателния и тематичен обем на следващите три глави. *Глава I* е посветена на галерийното дело в София от Освобождението до началото на 1940-те г. Текстът постъпателно проследява историческата логика, определила появата и спецификата на първите художествените колекции към държавни музейни институции и художествени галерии с частен характер в България. Като стадиални опорни точки на развитие, закономерно са посочени формирането на нови културни политики, организационното структуриране на художествената среда и образователните реформи. Наред с това, докторантката коментира редица новооткрити в научната литература, архивните фондове на ЦДА, СБХ и пресата факти и на тази база формулира ясно аргументирани наблюдения, които впечатляват с широтата на изследователския интерес.

Глава II: Галерия „Раковски“ 125 – център на художествения живот.
История, създаване, организация (1940 – 1947) разглежда строежа, откриването и функционирането на галерията в началния период от нейното съществуване. Основните линии на изследване проследяват модификациите на архитектурния план, като целенасочен опит да се проектира специализирано изложбено пространство, разрушаването на сградата (1944), трудностите при нейното преустройство в неблагоприятния социален климат на следвоенната епоха и не на последно място –

кумулирането на финансови ресурси и последователните усилия на СДХБ и СБХ за управлението и поддържането на галерийната среда.

***Глава III: Изложбената дейност в галерията на „Раковски“ 125 (1940 – 1972).
Рефлексия на художествената критика. Художници, критици, тенденции, проблеми.***

заема основно място в дисертацията, доколкото е посветена на основния й изследователски проблем – характерните стратегии при представянето на изкуство в галерията и моментната му критическа рецепция. Поради мащаба на проследяваната дейност, докторантката е разпределила фактология в осем подглави, които следват както линейната хронология, така изложбите по видове изкуства, открояващите се галерийни изяви и симултантното засичане на художествени събития между галерията на „Раковски“ 125 и новата галерия на „Гурко“¹. Особено ценна информация се съдържа в Приложения № 1, 2, 3, 10, 11, 12, 13, където е представена статистика на проведените общи, индивидуални и международни изложби. На практика, това фундаментално проучване за първи път дава възможност да се обхване в цялост галерийната дейност през разглеждания период и същевременно – релефно да се открият параметрите на жанровата, стилова и тематична динамика на изкуството, поставено под идеологическия свод на културната парадигма.

Заключението обобщава резултатите от положения изследвателски труд, като авторката се опира върху направените до момента констатации и разширява обхвата на наблюдение към съвременното битие на галерията, в това число - към изместването ѝ от центъра на изложбения живот.

При опит за обща оценка на труда трябва да отбележа, че Наташа Ноева е успяла последователно да проследи генеративната история на българското изкуство от средата на XX век, през призмата на галерийната дейност и идеологическата ѝ обвързаност с идеологическите конвенции през разглеждания период. Като привежда обширен фактологически материал и адекватно коментира някои от най-интересните явления в културната ни история, докторантката уплътнява представата за спецификата на лидиращите процеси в художествения живот. При проследяване на разнородните фактори на въздействие, тя показва коректно разбиране за своеобразието на политическите, социалните и чисто художествените аспекти, в резултат на което живо се очертава

достоверната картина на анализиранията явления. Изследването демонстрира широк кръгзор при позоваване на художествените и историческите процеси и успява да изгради една много широка културна панорама на промените, настъпили в съвременното българско изкуство.. Положителна оценка заслужава комплексният метод при разглеждане на разнородните фактори, подкрепен от нов и непроучен до момента архивен материал. В дисертацията са изказани и аргументирани редица собствени квалифицирани мнения, които имат своя приносен характер.

В заключение считам, че представеният труд представлява оригинално изследване, което притежава сериозни научни достойнства и отговаря на дисертационните изисквания. По тази причина препоръчвам на Научното жури да присъди на Наташа Миткова Ноева образователната и научна степен “доктор” по научната специалност 8.2. Изкуствознание и изобразително изкуство.

доц.д-р Бойка Донева